

Hög tid att lägga korten på bordet

DEBATT 2008-04-27 | Uppdaterad 2008-04-28

"Alla de människor som vittnar om skador från den trådlösa teknikens strålning befinner sig i ett rättslöst tillstånd, trots lagstiftningen som skall vara en garant och utgöra ett skydd mot olägenheter av industriell verksamhet. Men i praktiken tillämpas inte lagen. Ansvaret för rättslösheten faller på SSI och SoS ... "

År 1998 beslutade riksdagen om att införa Miljöbalken (MB) i svensk lagstiftning. Syftet var bland annat att stärka skyddet för människors hälsa. En grundpelare i MB, försiktighetsprincipen, säger att åtgärder för att skydda människor ska vidtas "så snart det finns skäl att anta att en verksamhet kan medföra olägenheter". En annan är kunskapskravet, "kunskap ska gå före handling", vilket understryker vikten av att konsekvenserna för miljön av ett visst handlande ska klargöras i förväg. Enligt MB:s bevisbördsregel faller bevisbördan på den som bedriver en verksamhet, inte den som drabbas av den.

Även EU har infört försiktighetsprincipen som en del av EG-rätten och EG-kommissionen har meddelat riktlinjer för hur försiktighetsprincipens tillämpning ska ske. Syftet är att komma tillrätta med problemet att åtgärder tidigare vidtogs för sent, först då riskerna för människors hälsa och miljön var vetenskapligt säkerställda eller bevisade. Enligt riktlinjerna, som Sverige förbundit sig att tillämpa, bör en öppen riskbedömning ske, där eventuell osäkerhet i kunskapsläget, samt minoritetssynpunkter, redovisas på ett objektivt sätt.

Men när det gäller den trådlösa teknikens utbyggnad tillämpas inte ovanstående.

Den trådlösa teknikutbyggnaden har expanderat kraftigt de senaste tio åren: 1997/98 skedde en omfattande utbyggnad av GSM 1800, då tusentals basstationer etablerades för att även uppnå täckning inomhus. GSM följdes år 2000 av beslut om 3G-utbyggnaden som färdigställdes år 2007 och som nu följs av utbyggnad av en rad andra system, WiFi, Wimax, Nordisk mobiltelefoni 450, Tetra/Rakel. Enbart mellan år 2003 och 2007 fördubblades antalet basstationsantennor för mobiltelefoni. Inga av dessa tillstånd har föregåtts av en ingående riskanalys eller noggrann objektiv bedömning av riskerna för folkhälsan och miljön. WHO medgav vid en konferens i Johannesburg 2007 att den trådlösa tekniken införts utan att någon föregående bedömning av konsekvenserna för hälsa och miljö gjorts.

Inför utbyggnaderna fanns ingen eller mycket bristfällig kunskap om effekter på människors hälsa av dygnet runt exponering från de nya digitala teknikerna. Exempelvis kom den första studien på effekter från 3G-strålning först tre år efter införandet. Dessvärre har myndigheterna, framför allt SSI, Statens strålskyddsinspektion; vilselett beslutsfattare och allmänheten om osäkerheten och i stället hävdade att forskningen på hälsoeffekterna inför utbyggnaden skulle varit "omfattande", vilket exempelvis framgår av broschyren "Strålning från mobiltelesystem" från 2002, som distribuerats till samtliga kommuner och domstolar i Sverige.

SSI införde år 2002 allmänna råd (även kallat gränsvärde eller referensvärde) för allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält. Råden baseras på den tyska stiftelsen ICNIRP:s rekommendationer, vilka publicerades år 1998. Dessa så kallade referensvärden skyddar enbart mot akuta, omedelbara värmeeffekter, och ger inget skydd mot effekter av längre tids exponering, trots att det är under längre tid som allmänheten i ökande grad utsätts för mobilstrålning. ICNIRP skrev år 1998 att de ansåg forskningen om långtidseffekter, exempelvis för cancer, var för otillräcklig för att sätta gränsvärden. Trots

det hänvisar myndigheterna till ICNIRP:s gränsvärde som grund för att strålningen från mobilbasantennerna är ofarlig, eftersom strålningen "ligger tusentals gånger under gränsvärdet". Förhållandet att en exponeringsnivå ligger under referensvärdet får dock inte åberopas för att inte tillämpa försiktighetsprincipen.

SSI och SoS (Socialstyrelsen) hänvisar även till expertutredningar för att förklara att strålningen inte innebär hälsorisker. Dessa är ledda av professor Anders Ahlbom och görs av forskare som till en majoritet är medlemmar i ICNIRP. I rapport efter rapport avfärdas den forskning som visar effekter under ICNIRP:s gränsvärde. Anders Ahlbom deltog 1998 i fastställandet av gränsvärden och är således jävig. ICNIRP:s gränsvärden omhuldas kraftigt av mobilindustrin. Inte nog med det: en majoritet av experterna tar emot forskningsmedel av den industri de är satta att göra riskbedömningar av. En av SSI:s experter är konsult åt en fransk mobiloperatör och en annan åt ett amerikanskt elbolag. Situationen är liknande bland de fyra experterna i FAS expertgrupp på området, som också leds av Anders Ahlbom. Anders Ahlbom har dessutom lett en EU-grupp som lämnat en rapport, där risker under ICNIRP:s gränsvärden avfärdas. WHO har i tio år präglats av tidigare ICNIRP-ordförande Michael Repacholis arbete, som också avfärdat risker under ICNIRP:s gränsvärden. Hans kopplingar till industriella partsintressen har nyligen också diskuterats.

Gränsvärdena är enligt en växande grupp läkare och av ICNIRP och telekomindustrin oberoende vetenskapsmän alldeles för höga och är inte relevanta när det gäller effekter av exponering för strålning från bl a mobilbasantennerna, som bevisligen sker dygnet runt under lång tid. I augusti 2007 lade en grupp ledande vetenskapsmän från hela världen, kallad The Bioinitiative Group, fram en rapport om forskningen på området. Rapporten redovisade flera allvarliga och välunderbyggda indikationer på hälsorisker vid exponering långt under gränsvärdet.

I samband med utbyggnaden av GSM 1800, 3G, Wimax, WiFi, m.fl. har människor vittnat om hälsoproblem. Symtombeskrivningarna är samstämmiga, och stämmer dessvärre överens med de resultat som de senaste åren framkommit från studier av människors hälsotillstånd runt mobilmaster: sömnstörningar, hjärtarytmi, huvudvärk, yrsel, med mera. Symtomen har dessutom beskrivits i östeuropeisk forskning redan från 1960- och 70-talen som effekter av långtidsexponering för mikrovågor. Även ökad risk för cancer har redovisats i tre nu tillgängliga studier och internationellt har en stor mängd onormala cancerförekomster runt mobilmaster rapporterats. När det gäller det vetenskapliga kunskapsläget om 3G, finns ännu bara fyra studier om maximalt 50 minuters exponering.

Alla de människor som vittnar om skador från den trådlösa teknikens strålning befinner sig i ett rättslöst tillstånd, trots lagstiftningen som skall vara en garant och utgöra ett skydd mot olägenheter av industriell verksamhet. Men i praktiken tillämpas inte lagen. Ansvar för rättslösheten faller på SSI och SoS, som båda hävdar att det inte finns skäl att anta olägenheter, eftersom de påstår att den sammantagna forskningen inte ger några belägg för hälsoeffekter. Dessa uttalanden baseras alltså inte på någon objektiv redovisning av den osäkerhet om långtidshälsoeffekterna som i själva verket föreligger, samtidigt som de nu tillgängliga studier, som alla visar hälsorisker, negligeras. Inte heller redovisas andra forskares syn på riskbilden.

Vi har vid upprepade tillfällen begärt att SSI och SoS samt SSI:s expertgrupp ska redovisa de studier av dygnet-runt-exponering för strålning från basstationsantennerna (GSM, 3G, Wimax) som inte påvisar hälsorisker, vilka alltså måste (?) ligga till grund för SSI:s och SoS:s uttalanden om att den sammantagna forskningen visar att strålningen inte ger de effekter som människor i ökande omfattning vittnar om. Hittills har den efterfrågade forskningen inte redovisats.

En öppen redovisning av kunskapsläget är viktig för rättssäkerheten, såväl som för att åtgärder ska kunna vidtas för att värna allmänhetens hälsa. Beslutande myndigheter och domstolar förlitar sig på SSI:s och SoS:s svepande och vilseledande uttalanden. Vi kräver nu att pappren offentligt läggs på bordet:

Vilka är studierna som påvisar att inga risker för hälsa eller miljö föreligger av dygnet-runt-exponering för strålning från mobilbasantennerna under lång tid?

Mona Nilsson

journalist

Örjan Hallberg

civ.ing. Hallberg Independent Research

Kalle Hellberg

vd Maxicom AB

Olle Johansson

docent i neurovetenskap Karolinska institutet, Stockholm

[Vad är det här?](#)

Translate:

© Borås Tidning. Allt material på bt.se är skyddat enligt upphovsrättslagen.